

Stanovisko č. 4/2004 ke zpracování osobních údajů prostředky kamerového sledování

Přijato dne 11. února 2004

Tato Pracovní skupina byla zřízena podle článku 29 směrnice 95/46/ES. Je to nezávislý evropský poradní orgán pro ochranu dat a soukromí. Její úkoly jsou popsány v článku 30 směrnice 95/46/ES a článku 14 směrnice 97/66/ES.

Sekretariát poskytuje Evropská komise, Generální ředitelství pro vnitřní trh, Ředitelství E (Služby, duševní a průmyslové vlastnictví, média a ochrana dat), B-049 Brusel, Belgie, Úřadovna č. C100-6/136.

Internetová adresa: www.europa.eu.int/comm/privacy

PRACOVNÍ SKUPINA PRO OCHRANU FYZICKÝCH OSOB PŘI ZPRACOVÁNÍ OSOBNÍCH ÚDAJŮ

ustavená směrnicí 95/46/ES Evropského parlamentu a Rady z 24. října 1995,¹⁾

s ohledem na články 29 a 30 odst. 1 písm. a) a odst. 3 uvedené směrnice,

s ohledem na svůj jednací řád a zejména na články 12 a 14 tohoto jednacího řádu,

PŘIJALA TOTO STANOVISKO:

1. ÚVOD

Soukromé a veřejné orgány v Evropě začaly v posledních letech v rostoucí míře využívat systémů k pořizování obrazových záběrů. Tato skutečnost vedla k živé diskusi jak na úrovni Společenství, tak v jednotlivých členských státech. Cílem diskuse bylo stanovit předpoklady a omezení týkající se instalace zařízení pro kamerové sledování a také nezbytná ochranná opatření pro subjekty údajů.

Poznatky získané v posledních letech, včetně období po zavedení směrnice 95/46/ES do vnitrostátních předpisů, ukazují, že došlo k velkému využívání uzavřených okruhů, kamer a jiných ještě důmyslnějších zařízení, která se používají v různých oblastech.

Rozvoj dostupné technologie, digitalizace a miniaturizace navíc značně rozšiřuje možnosti obrazových a zvukových záznamových systémů také v souvislosti s jejich využitím v interních sítích a na Internetu.

Kromě zpracování údajů v rámci pracovního poměru, které již řešila Pracovní skupina ve svém podrobném dokumentu (*Stanovisko 8/2001 ke zpracování osobních údajů v oblasti zaměstnávání*)²⁾, si občané jistě povšimli, že dochází ke stále častějšímu používání různých forem kamerového sledování. Roste také vzájemné propojení systémů kamerového sledování.

Z namátkové analýzy hlavních aplikací vyplývá, že kamerové sledování může sloužit řadě různých účelů,³⁾ které lze seskupit do několika hlavních kategorií:

- 1) ochrana jednotlivců,
- 2) ochrana majetku,
- 3) veřejný zájem,
- 4) odhalování, prevence a stíhání trestné činnosti,
- 5) získávání důkazů,
- 6) jiné legitimní zájmy.

Pro instalaci videokamer a podobných zařízení také platí různé podmínky.

V ojedinělých případech může být používání obrazového záznamového systému dokonce povinné, a to na základě zvláštních ustanovení členských států - tak je tomu např. v některých kasinech - nebo může

sloužit zvláště důležitým účelům z hlediska osob příbuzných subjektům údajů - např. v souvislosti s pátráním po pohřešovaných dětech a dospělých. Na druhé straně lze uvést i neobvyklé případy použití takovýchto systémů, zejména ve třetích zemích, kde byly zřízeny systémy rozpoznávání obličeje k prevenci bigamie, anebo v případech, kdy se místní policejní orgány rozhodly zveřejnit, bez souhlasu odsouzených, obrázky dokumentující tvrdý život ve věznicích.

Kamerové sledování může tedy být v některých případech do určité míry odůvodněné, existují však i případy, kdy mají videokamery sloužit k ochraně osob, aniž by však byly dostatečně zvaženy potřebné předpoklady a nezbytná opatření. To je v některých případech způsobeno ekonomickými zájmy, jež jsou sledovány ve velkém měřítku veřejnými orgány, a také nabídkou lepších pojistných podmínek v případě použití systémů kamerového sledování.

Kamerové sledování má také psychologický účinek, neboť je v některých případech považováno veřejností, ať už oprávněně či nikoli, za "nedocenitelný nástroj", který se osvědčil při odhalování trestné činnosti.

Jedná se tedy o rozmanitou a stále se rozvíjející oblast, ve které je již nyní k dispozici řada různých zařízení.

Tento pracovní dokument by měl poskytnout úvodní rozbor, počínaje existencí částečně odlišných předpisů a příliš podrobných ustanovení jednotlivých vnitrostátních zákonů, které vyžadují systematictější a více sladěný přístup.

Tento pracovní dokument je zaměřen na sledování, jehož cílem je vzdálené monitorování různých akcí, situací a událostí, a nezaměřuje se přímo na jiné případy, kdy jsou určité akce příležitostně a/nebo tendenčně zveřejňovány například v souvislosti s transparentností činnosti místních úřadů a/nebo parlamentních orgánů.

Každý provozovatel bude schopen dále rozvíjet úvahy, které jsou zde uvedeny, a to jak v příslušném sektoru, tak i s ohledem na budoucí technologický rozvoj, který hodlá Pracovní skupina studovat.

Zásady uvedené v tomto dokumentu se týkají i pořizování obrazových záznamů, případně ve spojení se zvukem a/nebo biometrickými údaji, jako jsou například otisky prstů.⁴¹

Výše uvedené zásady lze brát v potaz případně také ve spojení se zpracováním osobních údajů, které není uskutečňováno pomocí kamerového zařízení, nýbrž jinými způsoby sledování, tzn. prostřednictvím dálkové kontroly - jako v případě satelitních systémů GPS.

Cílem tohoto pracovního dokumentu je především upozornit na širokou škálu kritérií, jež slouží k hodnocení zákonnosti a oprávněnosti instalace jednotlivých systémů kamerového sledování.

V potaz byly však brány i následující aspekty:

a) příslušné instituce členských států musí hodnotit kamerové sledování z obecného hlediska, také s cílem podporovat globálně selektivní a systematický přístup k této otázce. Přílišné rozšíření systémů pořizování obrazových záznamů ve veřejných a soukromých oblastech by nemělo vést k neoprávněným omezením práv a základních svobod občanů; občané by jinak byli nuceni se podrobit nepřiměřenému shromažďování osobních údajů, jež by umožnilo hromadnou identifikaci občanů v řadě veřejných a soukromých míst.

b) trendy rozvoje metod kamerového sledování by mohly být účelně vyhodnocovány, aby se zabránilo tomu, že vývoj softwarových aplikací, které vycházejí z rozpoznávání obličeje a studia a předpovídání zobrazeného lidského chování povede bezohledně k dynamicko-preventivnímu sledování - oproti běžnému statickému sledování, které je zaměřeno především na dokumentaci konkrétních akcí a jejich původců. Tato nová forma sledování vychází z automatického zjišťování rysů obličeje jednotlivců a jejich "neobvyklého" chování ve spojení s automatickými varovnými výzvami a příkazy, což by mohlo vést k nebezpečí diskriminace.

2. MEZINÁRODNÍ PRÁVNÍ NÁSTROJE

a) Úmluva o lidských právech a základních svobodách

Ochrana soukromí je zaručena v článku 8 Úmluvy o lidských právech.

b) Úmluva Rady Evropy č. 108/1981 o ochraně jednotlivců se zřetelem na automatizované zpracování osobních dat.

Působnost úmluvy není omezena tak, jako je tomu u směrnice 95/46/ES, na činnosti v oblasti prvního pilíře (viz níže). Kamerové sledování, které zahrnuje zpracování osobních údajů, spadá do působnosti dané

úmluvy. Konzultační výbor ustavený touto úmluvou konstatoval, že hlasy a obrazy se považují za osobní údaje, mohou-li poskytnout informace o jednotlivci tím, že umožní, byť i nepřímo, jeho identifikaci.

Rada Evropy v současné době dokončuje soubor orientačních pravidel k ochraně jednotlivců se zřetelem na shromažďování a zpracování dat prostřednictvím kamerového sledování. Tato pravidla by měla dále specifikovat ochranná opatření použitelná pro subjekty údajů, která jsou obsažena v ustanovení příslušných nástrojů Rady Evropy.

c) Listina základních práv Evropské unie

V článku 7 Listiny základních práv Evropské unie je upravena ochrana soukromého a rodinného života, obydli a korespondence a článek 8 upravuje ochranu osobních údajů.

3. SLEDOVÁNÍ PODLE SMĚRNICE 95/46/ES

Směrnice 95/46/ES výslovně v několika ustanoveních odkazuje na specifické rysy zpracování osobních údajů, které jsou obsaženy ve zvukových a obrazových informacích.

Směrnice zaručuje ochranu soukromí a soukromého života, jakož i širší ochranu osobních údajů s ohledem na základní práva a svobody fyzických osob (čl. 1 odst. 1).

Značná část informací, jež jsou shromažďovány prostřednictvím kamerového sledování, se týká identifikovaných a/nebo identifikovatelných osob, které jsou filmovány při svém pohybu na veřejnosti a/nebo na veřejně přístupných místech. Takovéto osoby mohou očekávat menší stupeň soukromí, nejsou však plně zbaveny svých práv a svobod, jež se mj. týkají jejich soukromého života a vzhledu.

V potaz je v této souvislosti bráno také právo na volný pohyb osob, které se zákonně nacházejí na území určitého státu, jež je zaručeno v článku 2 Dodatkového protokolu č. 4 k Evropské úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod.

Tuto svobodu pohybu lze omezit pouze tehdy, je-li to nutné v zájmu demokratické společnosti a v rozsahu nezbytném pro dosažení konkrétního účelu. Subjekty údajů mají právo uplatňovat svou svobodu pohybu, aniž by procházely nadměrnými psychologickými testy s ohledem na svůj pohyb a jednání, a aniž by byly podrobovány detailnímu monitorování, které by umožňovalo sledování jejich pohybu a/nebo spuštění "poplachu" na základě softwarových prostředků, které automaticky "interpretují" údajně podezřelé chování osoby bez jakéhokoli lidského zásahu - na základě nepřiměřené aplikace kamerového sledování některými subjekty v řadě veřejných a/nebo veřejně přístupných prostor.

Specifičnost a citlivost zpracování zvukových a obrazových dat týkajících se fyzických osob je zdůrazněna v ustanoveních preambule směrnice. Kromě níže uvedeného rozboru působnosti tohoto předpisu, daná ustanovení preambule a relevantní články směrnice objasňují, že:

a) se směrnice vztahuje v zásadě na předmětnou oblast také s ohledem na význam vývoje technik používaných k získávání, manipulaci a jiné používání konkrétní kategorie takto shromažďovaných osobních údajů (viz bod č. 14 preambule),

b) zásady ochrany stanovené danou směrnicí se vztahují na jakékoli informace, včetně zvukových a obrazových, které se týkají identifikované nebo identifikovatelné osoby, s přihlédnutím ke všem metodám, které mohou být rozumně použity buď správcem nebo jinou osobou k identifikaci dané osoby /viz článek 2 bod a) a bod č. 26 preambule/.

Kromě výše uvedených ustanovení jsou v tomto směru zjevně relevantní ustanovení směrnice, jež se týkají zejména:

1) *Kvality údajů.* Obrazové informace musejí být zpracovávány korektně a zákonným způsobem a ke stanoveným, výslovně vyjádřeným a legitimním účelům. Obrazové informace musejí být používány v souladu se zásadou, že údaje musejí být přiměřené, relevantní a míru nepřesahující, a nesmějí být dále zpracovávány způsobem, který je neslučitelný s těmito účely; musejí být uchovávány pouze po omezenou dobu apod. (viz článek 6),

2) *Kritérií legitimity zpracování dat.* Na základě těchto kritérií je nutné, aby zpracování osobních údajů prostřednictvím kamerového sledování vycházelo alespoň z jednoho z předpokladů uvedených v článku 7 - nezpochybnitelný souhlas, zpracování nezbytné pro splnění smlouvy, splnění právní povinnosti, ochranu důležitých zájmů subjektu údajů, provedení úkolu ve veřejném zájmu nebo výkon úřední moci, vyváženost zájmů,

- 3) Zpracování *zvláštních kategorií údajů*, které podléhají zárukám, jež se vztahují na používání buď citlivých údajů nebo údajů týkajících se trestné činnosti v rámci kamerového sledování (dle článku 8),
- 4) *Informací*, které mají být poskytnuty subjektům údajů (viz články 10 a 11),
- 5) *Práv subjektů údajů*, zejména práva přístupu a práva vznést námitku proti zpracování na základě přesvědčivých legitimních důvodů (viz články 12 a 14 písm. a)/,
- 6) Záruky, které se uplatňují v souvislosti s *automatizovaně podloženými rozhodnutími* (dle článku 15),
- 7) *Bezpečnost zpracování* (článek 17),
- 8) *Oznámení o zpracování* (dle článků 18 a 19),
- 9) *Předběžné kontroly* zpracování, které by mohlo představovat zvláštní rizika z hlediska práv a svobod subjektu údajů (podle článku 20), a
- 10) *Předávání osobních údajů do třetích zemí* (dle článku 25 a násl.).

Specifičnost a citlivost zpracování zvukových a obrazových údajů je zmíněna i v posledním článku směrnice, ve kterém se Komise zavazuje přezkoumávat zejména uplatňování směrnice v této oblasti a případně předkládat vhodné návrhy, které se projeví jako nezbytné, s ohledem na vývoj technologií a úroveň pokroku informační společnosti (článek 33).

4. NÁRODNÍ USTANOVENÍ TÝKAJÍCÍ SE KAMEROVÉHO SLEDOVÁNÍ

V některých členských státech již byly provedeny případové studie týkající se kamerového sledování, buď na základě ústavních ustanovení⁶¹ nebo konkrétních právních předpisů, anebo na základě nařízení a jiných rozhodnutí vydaných příslušnými národními orgány.⁶²

V některých zemích existují také zvláštní ustanovení, jež platí bez ohledu na to, zda kamerové sledování zahrnuje zpracování osobních údajů či nikoli. Podle těchto předpisů se k instalaci a umístění uzavřeného televizního okruhu nebo podobného sledovacího zařízení vyžaduje předchozí souhlas správního orgánu, kterým je zcela nebo zčásti národní úřad pro ochranu osobních údajů. Tyto předpisy se mohou navzájem lišit s ohledem na veřejnou či soukromou povahu subjektu, který odpovídá za provoz daného zařízení.

V jiných zemích není zatím kamerové sledování upraveno zvláštním zákonem; úřady pro ochranu osobních údajů však zajišťují vhodnou aplikaci obecných ustanovení o ochraně dat mimo jiné formou vydávání stanovisek, pravidel a etických kodexů - ta již byla například přijata ve Spojeném království a ve formě návrhu byla předložena v Itálii.

Belgie	Stanoviska úřadu pro ochranu dat (Data Protection Authority, dále jen „DPA“), zejména č. 34/99 z 13. prosince 1999, které se týká zpracování obrazových informací zejména pomocí systémů kamerového sledování; stanovisko č. 3/2000 z 10. ledna 2000, které se týká používání systémů kamerového sledování ve vstupních halách obytných budov.
Dánsko	<p>Konsolidovaný zákon č. 76 z 1. února 2000 o zákazu kamerového sledování. Tento zákon obecně zakazuje soukromým subjektům provádět sledování pomocí videokamer na veřejných ulicích, silnicích, náměstích nebo jakýchkoli veřejných podobných místech. Z tohoto zákazu však existují určité výjimky.</p> <p>Rozhodnutí DPA z 3. června 2002 o kamerovém sledování ve velké skupině supermarketů a o živých přenosech z restaurací na Internetu.</p> <p>Rozhodnutí DPA z 1. července 2003, kterým se stanoví, že kamerové sledování ve veřejné dopravě provozované soukromým subjektem musí být přiměřené a musí splňovat pravidla upravená v dánském zákoně o ochraně osobních údajů.</p> <p>Rozhodnutí DPA z 13. listopadu 2003, kterými se stanoví určitá omezení pro kamerové sledování uskutečňované veřejnými orgány.</p>
Finsko	Ve Finsku neexistuje žádný zvláštní právní předpis upravující kamerové sledování, řada různých zákonů však obsahuje ustanovení o kamerovém sledování a jiných metodách

technického dozoru, pozorování či monitorování.

Otázky ohledně kamerového sledování a uchování záznamů jsou relativně časté; několik případů již bylo v tomto směru řešeno.

Například ombudsman pro ochranu osobních údajů vydal své stanovisko k pořizování záznamů telefonních hovorů v rámci služeb pro zákazníky a v pracovním poměru (č.j. 1061/45/2000 a 525/45/2000).

Finsko vydalo brožuru s názvem „Soukromí při kamerovém sledování“ (Asiaa tietosuojasta 4/2001 Yksityisyyden suoja kameravalvonnassa <http://www.tietosuoja.fi/uploads/03wamgvxuybt4ti.rtf>).

Francie	<p>Zákon č. 78-17 z 6. ledna 1978, o zpracování, evidenci a svobodách (CNIL).</p> <p>Doporučení DPA č. 94-056 z 21. června 1994.</p> <p>Směrnice DPA týkající se kamerového sledování na pracovišti: http://www.cnil.fr/thematic/index.htm; o jiných otázkách (tzn. webové kamery)²¹</p> <p>Zvláštní zákon o kamerovém sledování z důvodů veřejné bezpečnosti na veřejných místech: zákon č. 95-73 z 21. ledna 1995, o bezpečnosti (ve znění nařízení 2000-916 z 19. září 2000).</p> <p>Vyhláška č. 96-926 ze 17. října 1996 a oběžník z 22. října 1996 o provedení zákona č. 95-73</p>
Řecko	<p>1) Dopis č. 390 z 28. ledna 2000, o instalaci uzavřeného televizního okruhu v aténském metru</p> <p>2) Směrnice č. 1122 z 26. září 2000 o uzavřených televizních okruzích</p> <p>3) Rozhodnutí č. 84/2002, o uzavřených televizních okruzích v hotelech.</p> <p>Článek 6 písm. b spolkového zákona z roku 2001.</p>
Německo	<p>Článek 25 zákona o ochraně hranic.</p> <p>Další ustanovení o kamerovém sledování policií v policejních zákonech spolkových zemí.</p> <p>Návrh zákona, kterým se zakazuje tajné kamerové sledování je projednáván v parlamentu.</p>
Irsko	<p>Zákony o ochraně osobních údajů z let 1998 a 2003.</p> <p>Případová studie č. 14/1996 (používání uzavřených televizních okruhů).</p>
Itálie	<p>Článek 134 Zákoníku o ochraně osobních údajů (legislativní vyhláška č. 196 z 30. června 2003, kterou se přijímají pravidla jednání).</p> <p>Rozhodnutí úřadu pro ochranu dat č. 2 z 10. dubna 2002 (na podporu přijetí pravidel jednání), z 28. září 2001 (biometrické údaje a metody rozpoznávání obličeje používané bankami) a z 29. listopadu 2000 (tzv. „dekalog kamerového sledování“).</p> <p>Výnos prezidenta č. 250 z 22. 6. 1999 (kterým se upravuje příjezd vozidel do centra měst a oblastí s omezeným přístupem)</p> <p>Vyhláška č. 433 z 14.11.1992 a zákon č. 4/1993 (který se vztahuje na muzea, státní knihovny a archivy)</p> <p>Legislativní vyhláška č. 45 z 4. 2. 2000 (osobní lodi na vnitrostátních trasách)</p>

Článek 4 zákona č. 300 z 20.5.1970 (tzv. Zákon o pracujících)

- Lucembursko Články 10 a 11 zákona z 2. 8. 2002 o ochraně osob při zpracování osobních údajů.
- Nizozemsko Zpráva úřadu pro ochranu osobních údajů vydaná v roce 1997 obsahuje směrnice pro kamerové sledování, zejména na ochranu osob a majetku na veřejných místech. Směrnice z roku 1997 budou novelizovány v roce 2004.
- Průzkum kamerového sledování ve všech nizozemských obcích v roce 2003.
- Dolní sněmovna nedávno schválila změnu trestního zákoníku s účinností od 1. ledna 2004, kterou se rozšiřuje skutková podstata trestného činu pořízování záběrů míst přístupných veřejnosti bez jejího informování.
- Vláda navrhuje změnu zákona o místní správě, kterou by městské úřady a starostové získali za určitých podmínek (např. povinnost pravidelně vyhodnocovat efektivitu kamerového sledování) výslovnou pravomoc používat systémy kamerového sledování na veřejných místech k veřejným účelům.
- Portugalsko Zákonná vyhláška č. 231/98 z 22. července 1998 (soukromé bezpečnostní činnosti a systémy vlastní ochrany).
- Zákon č. 8/98 z 4. srpna 98 (opatření, jež mají být přijata v případě násilí spojeného se sportovními akcemi)
- Zákonná vyhláška č. 263/01 z 28. září 2001 (tančírny).
- Zákonná vyhláška č. 94/2002 z 12. dubna 2002. (sportovní akce)
- Španělsko Zákon č. 4/1997 (kamerové sledování bezpečnostními agenturami na veřejných místech)
- Královský výnos č. 596/1999, kterým se provádí zákon č. 4/1997
- Švédsko Kamerové sledování je specificky upraveno zákonem (1998:150) o běžném kamerovém sledování a zákonem (1995:1506) o tajném kamerovém sledování (v trestním vyšetřování).⁸¹
- Pro běžné kamerové sledování se obvykle vyžaduje povolení okresního správního výboru. Takové povolení však není nutné např. u pošt, bankovních poboček a obchodů. Tajné kamerové sledování musí povolit soud. Proti rozhodnutí okresního správního výboru se lze odvolat k Soudnímu kancléři.
- Pořízování videozáznamů s použitím digitální techniky se považuje za zpracování osobních údajů a vztahuje se proto na něj dohled Úřadu pro kontrolu údajů (Data Inspection Board), nepodléhá-li tato činnost zvláštní úpravě v zákoně o běžném kamerovém sledování.
- Vyšetřovací komise vydala o kamerovém sledování zprávu (SOU 2002:110).
- Spojené království Kodex používání uzavřených televizních okruhů z roku 2000 (Komisař pro informace), v současné době probíhá jeho revize.

Další důležité regulační nástroje byly přijaty na Islandu (článek 4 zákona č. 77/2000), v Norsku (Hlava VII zákona č. 31 z 14. 4. 2000), ve Švýcarsku (doporučení Federálního komisaře) a v Maďarsku (doporučení DPA z 20. 12. 2000).

5. OBLASTI, KDE NELZE SMĚRNICI 95/46/ES ZCELA NEBO ČÁSTEČNĚ POUŽÍT

Směrnice se nevztahuje na zpracování zvukových a obrazových údajů pro účely související s veřejnou bezpečností, obranou, bezpečností státu a jinými činnostmi státu v oblasti trestního práva a/nebo při jiné činnosti, která nespadá do působnosti komunitárního práva.⁹¹ Rada členských států však při zavádění směrnice 95/46/ES tyto otázky upravuje obecně, i když s některými výjimkami:

A) V některých zemích musí zpracování údajů pro výše uvedené účely v každém případě odpovídat Úmluvě č. 108/1981 a příslušným doporučením Rady Evropy, jakož i některým národním ustanovením (viz článek 3 odst. 2 a bod č. 16 preambule směrnice 95/46/ES). S ohledem na její zvláštní rysy a existenci zvláštních ustanovení, která se také týkají vyšetřovacích aktivit policie a soudních orgánů, a také pro účely bezpečnosti státu¹⁰⁾ - které mohou zahrnovat kamerové sledování, které je "skryté", tzn. bez informování na daném místě - nebude tato kategorie zpracování v tomto dokumentu podrobně řešena.

Pracovní skupina však chce zdůraznit, že podobně jako u některých jiných druhů zpracování osobních údajů, které také nespádají do působnosti směrnice, by kamerové sledování prováděné na základě požadavků na veřejnou bezpečnost nebo k odhalování, prevenci a kontrole trestné činnosti mělo odpovídat požadavkům stanoveným v článku 8 Úmluvy o lidských právech a základních svobodách. Mělo by také být upraveno zvláštními předpisy, které jsou veřejně známé, a které souvisejí s prevencí *konkrétních* rizik a *specifických* trestných činů a těmto rizikům a činům odpovídat např. v místech, jež jsou vystavena takovýmto rizikům nebo v souvislosti s veřejnými akcemi, které by mohly vést k takové trestné činnosti.¹¹⁾ Je třeba také přihlížet k dopadům systémů kamerového sledování např. ke skutečnosti, že protiprávní činnost se může přesunout do jiných oblastí či míst, a že by vždy měl být jasně určen správce údajů tak, aby subjekty údajů mohly uplatnit svá práva.

Poslední požadavek souvisí také s tím, že kamerové sledování používají stále více společně policejní a jiné veřejné orgány (např. místní úřady) a/nebo soukromé orgány (banky, sportovní asociace, dopravní společnosti), což přináší riziko zamlžení úkolů a odpovědnosti jednotlivých subjektů.¹²⁾

B) Směrnice se nevztahuje na zpracování, které provádí fyzická osoba výlučně v rámci osobních nebo domácích činností (viz článek 3 odst. 2 a bod 12 preambule).

Zatímco výše uvedené činnosti mohou spočívat např. v kamerovém sledování za účelem vzdálené kontroly domácnosti např. k prevenci krádeží nebo v souvislosti s řízením tzv. e-rodiny. Není tomu tak v případě, kdy jsou kamery instalovány buď mimo soukromé prostory, nebo v jejich blízkosti s cílem zajistit ochranu majetku a/nebo bezpečnost.

V takovém případě se může především stát, že systém neumístí jednotliví vlastníci u dveří do svého obydlí, nýbrž jej použije několik vlastníků společně na základě vzájemné smlouvy či konsorcium nebo vlastníci obytné budovy s cílem monitorovat několik vchodů a prostor v dané budově zároveň. Takové činnosti podléhají ustanovením směrnice.

Je-li takový systém používán ve prospěch jediné rodiny a ke sledování jediných dveří, podesty, parkoviště apod., skutečnost, že se směrnice v takovém případě neuplatní z důvodu výlučně osobního využití systému a nedostupnosti údajů třetím osobám, nezbavuje správce systému povinnosti respektovat legitimní práva a zájmy svých sousedů a ostatních procházejících osob. V členských státech EU jsou tato práva a zájmy chráněny bez ohledu na zásady ochrany údajů obecnými (občanské právo) ustanoveními, jež chrání osobní práva, vzhled, rodinný život a soukromí. Jako příklad lze uvést nastavení zorného pole kamery nainstalované před dveřmi do bytu, které umožňuje systematicky sledovat klienty lékařské kliniky a/nebo advokátní kanceláře, jež se nacházejí na stejném patře, čímž dochází k neoprávněnému zásahu do profesního tajemství.

Zvláštní pozornost bude třeba věnovat orientaci kamerového zařízení, nutnosti vyvěšení oznámení a informací a včasnému mazání nahrávek, a to do několika hodin, - nedejde-li ke vloupání ani jiné trestné činnosti.

C) Článek 9 směrnice předpokládá, že členské státy stanoví výjimky či odchylky od některých ustanovení směrnice v případech, kdy je zpracování prováděno výlučně pro novinářské či literární účely nebo uměleckou činnost, zejména v oblasti audiovizuální tvorby (viz bod č. 17 preambule). Je třeba stanovit pouze výjimky nezbytné k zaručení práva na soukromí v rámci pravidel, jimiž se řídí svoboda projevu.¹³⁾ V této souvislosti bude třeba věnovat zvláštní péči zejména instalaci webových kamer a/nebo on-line kamer, s cílem zamezit chybám a nedostatkům při ochraně osob, které jsou sledovány kamerovými systémy za účelem, kterým může být například reklama a/nebo propagace turistiky.¹⁴⁾

6. KAMEROVÉ SLEDOVÁNÍ A ZPRACOVÁNÍ OSOBNÍCH ÚDAJŮ

S ohledem na různé, výše uvedené situace, chce Pracovní skupina upozornit na skutečnost, že směrnice 95/46/ES se vztahuje na zpracování osobních údajů, včetně obrazových a zvukových dat získaných pomocí uzavřených televizních okruhů a jiných systémů kamerového sledování, zcela nebo zčásti automatickými prostředky, a na jiné zpracování osobních údajů než automatickými prostředky, které tvoří součást evidenčního systému nebo které má tvořit součást takového systému.

Obrazové a zvukové údaje, které se týkají identifikovaných nebo identifikovatelných fyzických osob, jsou osobními údaji:

a) i pokud jsou záběry používány v rámci uzavřeného televizního okruhu, a to i pokud nejsou spojeny s údaji o dané osobě,

b) i pokud se netýkají osob, jejichž obličeje byly nafilmovány, avšak obsahují jiné informace jako např. státní poznávací značky vozidel nebo čísla PIN získaná v souvislosti se sledováním bankomatů,

c) bez ohledu na média používaná ke zpracování (např. pevné a/nebo mobilní obrazové systémy, jako jsou přenosné videopřijímače, systémy barevných a/nebo černobílých obrazů - používané techniky - kabelová zařízení nebo systémy s optickými vlákny - druh zařízení - stacionární, rotující, mobilní - aspekty záznamu obrazových informací - např. nepřetržité či naopak přerušované pořizování záznamů, jako např. v případě pořizování záznamu jen při překročení povolené rychlosti, což nemá nic společného s náhodným, dílčím pořizováním záběrů - a používané komunikační nástroje, např. spojení s "centrem" a/nebo" zasílání obrazových záznamů na vzdálené terminály apod.).

Možnost identifikace ve smyslu směrnice může také vycházet ze spojení údajů s informacemi, které jsou v držení třetích osob, nebo v jednotlivých případech z použití zvláštních technik a/nebo přístrojů.

Jedním z prvních opatření, které musí správce dat přijmout, je kontrola, zda kamerové sledování zahrnuje zpracování osobních údajů z toho důvodu, v daném případě použijí bez ohledu na národní ustanovení, která navíc vyžadují povolení z důvodů veřejné bezpečnosti.

Tak tomu může být např. v případě zařízení, které je umístěno u vchodu nebo uvnitř banky, umožňuje-li toto zařízení identifikaci zákazníků; naopak, za určitých okolností může být aplikace směrnice vyloučena v případě leteckých snímků, které nelze dostatečně zvětšit nebo které nezahrnují informace týkající se fyzických osob, např. snímky pořizované k identifikaci vodních zdrojů nebo skládek, a v případě otočných zařízení, která pořizují snímky různých situací v silniční dopravě.

7. POVINNOSTI A ODPOVÍDAJÍCÍ OPATŘENÍ ZE STRANY SPRÁVCE ÚDAJŮ

A) Zákonnost zpracování

Také s ohledem na požadavek zákonnosti zpracování údajů /dle článku 6 písm. a) směrnice/ musí správce údajů předem ověřit, zda sledování odpovídá obecným a zvláštním ustanovením platným pro daný sektor - jako jsou zákony, nařízení, etické kodexy s právní relevancí. Tato ustanovení mohou být upravena v souvislosti s veřejnou bezpečností a také k jiným účelům, které nesouvisí s ochranou osobních údajů - např. nutnost získání zvláštních povolení od konkrétních správních orgánů a splnění jejich pokynů.

Je třeba přijmout všechna vhodná opatření k tomu, aby kamerové sledování odpovídalo zásadám ochrany údajů a je třeba zamezit nevhodným zásahům do soukromí.¹⁵⁾

V této souvislosti je třeba také přihlížet k nejlepším postupům, jež jsou případně upraveny v doporučeních vydaných orgány dozoru, a k jiným seberegulačním nástrojům.

Je také třeba ověřit jiná ustanovení vnitrostátního práva, včetně ústavních zásad, občanskoprávních a trestněprávních ustanovení, s ohledem zejména na ustanovení upravující "droit à l'image"¹⁶⁾ (doslova "právo na obrázek", pozn. překladatele) nebo na ochranu obydlí; je třeba přihlídnout k relevantní judikatuře, jež může obsahovat rozhodnutí, podle nichž se prostory mimo obydlí, např. hotelové pokoje, kanceláře, toalety, šatny, telefonní budky uvnitř budovy apod., považují za soukromé prostory.

V případech, kdy bylo zařízení nainstalováno soukromými subjekty nebo veřejnými orgány, zejména místními úřady, údajně z důvodů zabezpečení nebo případně odhalování, prevence a kontroly trestné činnosti, je třeba při stanovení daného účelu a poskytování informací o tomto účelu věnovat zvláštní pozornost stanovení činností, jež mohou být zákonným způsobem prováděny správcem údajů - vzhledem k tomu, že některé veřejné funkce lze vykonávat pouze na základě zákona konkrétními neadministrativními orgány, jako jsou např. policejní orgány.

Tato otázka byla vznesena zejména s ohledem na činnost některých místních orgánů, které nemají přímou pravomoc ve vztahu k veřejnému pořádku a k otázkám veřejné bezpečnosti a které přesto provádějí některé dílčí činnosti za účelem veřejného dohledu. Podobně, kamerové sledování, které je odůvodňováno kontrolou trestné činnosti, je často ve skutečnosti zaměřeno na získávání důkazů o spáchaných trestných činech.

B) Specifičnost, specifikace a zákonnost účelů

Správce údajů by měl zajistit, aby sledovaný účel nebyl nejasný ani nejednoznačný, a to i proto, aby měl k dispozici jasné kritérium pro hodnocení slučitelnosti účelů sledovaných zpracováním údajů /viz článek 6 písm. b) směrnice/.

Tato analýza je nezbytná také s ohledem na uvedení účelu jak v rámci informování subjektů údajů a v rámci příslušného oznámení, tak v souvislosti s předběžnou kontrolou, která může být provedena s ohledem na zpracování v souladu s ustanoveními článku 20 směrnice.

Je třeba jasně vyloučit použití shromážděných obrazových údajů k jiným účelům, zejména s ohledem na možnosti technické reprodukce např. formou výslovného zákazu kopírování.

Příslušné účely by měly být uvedeny v dokumentu, v jehož rámci by měly být shrnuty také ostatní důležité aspekty politiky ochrany soukromí s ohledem na důležité otázky, jako je zaznamenání času, kdy byly záběry smazány, možné žádosti o přístup ze strany subjektů údajů a/nebo zákonné sdělení údajů.

C) Kritéria zajišťující legitimitu zpracování

Správce údajů by měl ověřit, zda kamerové sledování splňuje nejen konkrétní ustanovení uvedená v bodu A), ale také přinejmenším jedno z kritérií zajišťujících legitimitu zpracování podle článku 7 směrnice, konkrétně s ohledem na ochranu osobních údajů.

Kromě méně častých případů, kdy má být splněna právní povinnost - např. s ohledem na aktivity v kasinu, nebo kdy je zpracování nezbytné k ochraně důležitých zájmů např. u dálkového monitorování pacientů na resuscitačních jednotkách, je správce údajů často povinen provést určitý úkol ve veřejném zájmu nebo při výkonu úřední moci, případně na základě konkrétních předpisů, např. odhalovat dopravní přestupky nebo násilné jednání v hromadných dopravních prostředcích v oblastech s vysokou mírou zločinnosti - např. dle článku 7 písm. e) směrnice; správce údajů může také sledovat legitimní zájem, před kterým nejsou upřednostněny zájmy subjektů údajů nebo základní práva a svobody /viz článek 7 písm. f)/.

V obou případech, zejména ve druhém uvedeném případě, vyžaduje citlivost zpracování pečlivé posouzení rozsahu úkolů, pravomocí a legitimních zájmů s ohledem na správce údajů. V rámci této analýzy je nutno zcela vyloučit povrchnost a bezdůvodné rozšiřování těchto úkolů.

Zejména pokud jde o vyvažování rozdílných zájmů, bude nutno věnovat zvláštní pozornost, a to i formou předběžného jednání s dotčenými stranami, možnosti, kdy nějaký zájem zasluhující ochranu bude v konfliktu buď s instalací systému nebo s určitými opatřeními k uchování údajů či s jinými zpracovatelskými operacemi.¹⁷⁾

Konečně, pokud jde o získání souhlasu subjektu údajů, tento souhlas musí být jednoznačný a musí se opírat o jasné informace. Souhlas musí být poskytnut zvlášť a konkrétně ve vztahu ke sledování prostor, ve kterých probíhá soukromý život dané osoby.¹⁸⁾

Zákonnost zpracování je třeba posuzovat také s přihlédnutím k ustanovením směrnice, která stanoví zvláštní ochranná opatření s ohledem na údaje, které se týkají protiprávních činů (viz článek 8 odst. 5 směrnice).¹⁹⁾

Další opatření mohou vycházet z předběžného posouzení zpracování údajů na základě mechanismu předběžné kontroly, pokud s sebou kamerové sledování nese zvláštní rizika pro práva a svobody jednotlivců (viz článek 20 směrnice 95/46/ES).

Zpracování údajů prostřednictvím kamerového sledování by vždy mělo mít oporu ve výslovných právních ustanoveních, je-li prováděno veřejnými orgány.

D) Přiměřenost využití kamerového sledování

Zásada, že údaje musejí být odpovídající a přiměřené sledovaným účelům, znamená především, že uzavřené televizní okruhy a podobná zařízení pro kamerové sledování mohou být použity pouze podpůrně, tzn.:

pro účely, které skutečně odůvodňují použití těchto systémů.

Ze zásady přiměřenosti vyplývá, že tyto systémy lze použít v případě, že se jiná opatření směřující k prevenci, ochraně a/nebo zabezpečení fyzické a/nebo logické povahy, která nevyžadují pořizování obrazových záznamů, např. použití pancéřových dveří proti vandalismu, instalace automatických bran a kontrolních zařízení, společné poplachové systémy, lepší a silnější osvětlení ulic během noci a podobně, ukáží být nedostatečnými a/nebo nepoužitelnými s ohledem na výše uvedené legitimní účely.

Stejná zásada platí také pro výběr vhodné technologie, kritéria pro konkrétní využití daného zařízení a specifikaci opatření ke zpracování údajů, mj. i s ohledem na zásady přístupu k údajům a dobu jejich uchování.

Je třeba zamezit např. tomu, aby správní orgán nainstaloval kamerové zařízení v souvislosti s menšími přestupky, např. k vynucování zákazu kouření ve školách a na jiných veřejných místech nebo zákazu vyhazování nedopalků cigaret a odpadků na veřejných místech.

Jinými slovy, je třeba v jednotlivých případech uplatňovat *zásadu přiměřenosti* s ohledem na sledované účely, která zahrnuje určitou *povinnost minimalizace údajů* na straně správce údajů.

Přiměřené kamerové sledování a poplašné systémy lze sice považovat za zákonné v případě, že dojde k několika násilným aktům v blízkosti stadionu nebo pokud dojde opakovaně k napadení osob v autobusech v příměstských oblastech nebo v blízkosti autobusových zastávek. Není tomu již tak v případě systému zaměřeného na prevenci inzultace řidičů autobusů a znečišťování vozidel, jak bylo uvedeno úřadem pro ochranu osobních údajů, a v případě identifikace občanů, kteří se dopustí menších přestupků, jako je vyhazování pytlů s odpady mimo kontejnery a/nebo na místech, kde je vyhazování odpadků zakázáno, či u odhalování osob odpovědných za příležitostné krádeže v prostorách bazénů.

Přiměřenost je třeba posuzovat na základě ještě přísnějších kritérií, pokud jde o veřejně nepřístupné prostory.

V tomto směru by mohla napomoci výměna informací a zkušeností mezi příslušnými orgány jednotlivých členských států.²⁰⁾

Výše uvedené úvahy souvisejí zejména s čím dál běžnějším používáním kamerových systémů k sebeobraně a ochraně majetku - takřka u všech veřejných budov a kanceláří včetně jejich okolí. Tento druh sledování vyžaduje mnohem obecnější hodnocení nepřímých důsledků masivního využívání kamerových systémů - např. zda je instalace několika zařízení skutečně účinným odrazujícím prostředkem nebo zda se pachatelé trestných činů a/nebo vandalové jen přesunou do jiných oblastí a uchýlí k jiným aktivitám.

E) Přiměřenost při provádění kamerového sledování

Zásada, podle níž musejí být údaje přiměřené, relevantní a míru nepřesahující vyžaduje pečlivé posouzení *přiměřenosti systému* zpracování údajů poté, co je ověřena zákonnost tohoto zpracování.

V první řadě je třeba vzít úvahu *systém filmování*, s ohledem především na tyto aspekty:

a) úhel záběru ve vztahu ke sledovaným účelům²¹⁾ - např. pokud je sledování prováděno na veřejném místě, neměl by tento úhel umožňovat pozorování detailů a/nebo tělesných rysů, které nejsou relevantní z hlediska daného účelu, ani nedaleké soukromé prostory, zejména v případě využití funkcí přiblížení,

b) druh zařízení používaného k pořizování záběrů, tzn. pevné nebo mobilní systémy,

c) vlastní instalace systému, tzn. umístění kamer, používání pevných a/nebo pohyblivých kamer apod.,

d) možnost zvětšení a/nebo přiblížení obrazů buď v okamžiku jejich pořízení nebo později, tzn. u uchovaných záznamů, a možnost rozmazání a vymazání jednotlivých obrazů,

e) funkce zmrazení záběru,

f) spojení s "centrem" využívané k zasílání zvukových a/nebo obrazových poplašných signálů,

g) kroky učiněné v důsledku kamerového sledování, tzn. uzavření vchodů, přivolání dozorců apod.

Za druhé, je třeba zvážit rozhodnutí, která mají být přijata v souvislosti s uchováváním obrazových informací a stanovením doby jejich uchování - tato lhůta musí být poměrně krátká v souladu s konkrétními aspekty dotyčného případu.

Zatímco v některých případech může postačovat systém, který umožňuje pouze vizualizaci záběrů na uzavřeném okruhu, které nejsou zaznamenávány např. u pultů v supermarketech, v jiných případech,

např. k ochraně soukromých prostor, lze odůvodnit pořizování záznamů a jejich uchování po dobu několika hodin, s následným vymazáním, a to nejpozději na konci dne a případně na konci týdne. Výjimkou z tohoto pravidla je zjevně případ, kdy došlo ke spuštění poplachu nebo kdy byla podána žádost, která vyžaduje zvláštní pozornost; v takových případech existuje rozumný důvod vyčkat krátkou dobu na případné rozhodnutí policejních nebo soudních orgánů.

Jiným příkladem může být systém zaměřený na odhalování neoprávněného vjezdu vozidel do center měst a oblastí s omezenou dopravou, který by měl pořizovat záznam pouze v případě přestupku.

Otázku přiměřenosti je třeba řádně posoudit, kdykoli se považuje za nezbytné uchovat záznam po delší dobu, jež by však neměla přesahovat jeden týden,²²⁾ např. s ohledem na záběry pocházející z kamerového sledování, které lze použít k identifikaci osob, které se pohybovaly v prostorách banky před provedením loupeže.

Za třetí, pozornost bude třeba věnovat také případům, *kdy je identifikace osob usnadněna* spojením záběru obličeje osoby s jinými informacemi, které se týkají zobrazeného jednání a/nebo činností např. v případě spojení záběrů a činností prováděných klienty v bance ve snadno zjistitelnou dobu.

V této souvislosti bude třeba přihlížet k jasnému rozdílu mezi dočasným uchováním záběrů z kamerového sledování pořízených pomocí zařízení umístěného u vchodu do banky a zjevně mnohem invazivnějším zřizováním databank včetně fotografií a otisků prstů poskytnutých klienty banky s jejich souhlasem.

Konečně bude třeba vzít v úvahu rozhodnutí, jež mají být přijata s ohledem na *případné sdělení údajů třetím osobám*, jimiž by v zásadě neměly být osoby, které nemají vztah ke kamerovému sledování, a jejich úplné nebo částečné zpřístupnění do zahraničí či dokonce on-line, také s ohledem na ustanovení týkající se odpovídající ochrany; viz článek 25 a následující články směrnice.

Požadavek, aby záběry byly relevantní a míru nepřesahující také zjevně platí pro kombinaci informací, které jsou v držení různých správců kamerových systémů.

Výše uvedené záruky mají i v praxi zajistit dodržování zásady označované ve vnitrostátním právu některých zemí jako *zásada zmírnování použití osobních údajů*, jejímž účelem je zamezit, nebo co možná nejvíce omezit, zpracování osobních údajů.

Tuto zásadu je třeba uplatňovat ve všech oblastech také s ohledem na skutečnost, že řady účelů lze ve skutečnosti dosáhnout bez použití osobních údajů nebo použitím skutečně anonymních údajů, i když se zpočátku zdá, že použití osobních informací bude nevyhnutelné.

Výše uvedené úvahy platí také v případě oprávněné potřeby zlepšit používání obchodních zdrojů²³⁾ nebo zkvalitnění služeb poskytovaných uživatelům.²⁴⁾

F) Informování subjektů údajů

Otevřenost a přiměřenost použití zařízení pro kamerové sledování zahrnuje poskytování odpovídajících informací subjektům údajů podle ustanovení článků 10 a 11 směrnice.

Subjekty údajů by měly být informovány v souladu s ustanoveními článků 10 a 11 směrnice. Měly by si být vědomy skutečnosti, že je kamerový systém v provozu, i pokud jde o veřejné akce a pořady či o reklamní činnosti (webové kamery); měly by být také podrobně informovány o sledovaných místech.

Není nezbytné určit přesné umístění sledovacího zařízení, je však třeba jednoznačně vysvětlit podmínky sledování.

Informace je třeba umístit v rozumné vzdálenosti od sledovaných míst - nikoli jako v některých případech, kdy bylo umístění informačních desek ve vzdálenosti 500m od sledovaných prostor shledáno přijatelným – a také s ohledem na systém sledování.

Informace by měly být viditelné a měly by být poskytnuty souhrnným způsobem, bude-li takový systém efektivní; lze použít i symboly, které již prokázaly svou užitečnost ve spojení s kamerovým dohledem a informacemi o zákazu kouření. Tyto symboly se mohou lišit v závislosti na tom, zda jsou záběry nahrávány či nikoli. Ve všech případech je třeba uvést účely sledování a označit příslušného správce systému. Velikost informačního sdělení je třeba přizpůsobit podmínkám jeho umístění.²⁵⁾

Konkrétní, dobře odůvodněná omezení požadavků na informování lze připustit pouze v případech uvedených v článcích 10, 11 a 13 směrnice (např. dočasné omezení lze použít s ohledem na údaje shromážděné v průběhu vyšetřování, které zákonně provádí obhájce, nebo s ohledem na uplatnění práva na obhajobu, pokud by poskytnutí informací mohlo ohrozit splnění sledovaného účelu).

Zvláštní pozornost je třeba věnovat také vhodnému způsobu poskytování informací nevidomým osobám.

G) Další požadavky

V souvislosti s těmito dalšími požadavky, preventivními a ochrannými opatřeními uvedenými v legislativě na ochranu osobních údajů a shrnutými v bodu 3), i s ohledem na nutnost oznámení zpracování osobních údajů nezávislému orgánu a nutnost dozoru tohoto orgánu nad daným zpracováním v souladu s články 18, 19 a 28 směrnice, by Pracovní skupina chtěla upozornit zejména na následující aspekty:

a) Možnost shlédnout případný záznam záběrů a přístup k tomuto záznamu by měl získat jen omezený počet fyzických osob, které musejí být navíc konkrétně určeny, a to výhradně za účelem, který prostředky kamerového sledování mají, nebo z důvodu údržby daného zařízení k ověření jeho správné funkce; alternativně se tak může stát na základě žádosti subjektu údajů o přístup k těmto údajům či na základě platného příkazu vydaného policejním či soudním orgánem za účelem odhalování trestné činnosti.

Pokud je kamerové sledování zaměřeno pouze na prevenci, odhalování a kontrolu trestné činnosti může být v řadě případů vhodným řešením použití dvou přístupových klíčů, z nichž jeden má k dispozici správce a druhý policie; tento systém zajistí, aby možnost shlédnout pořízené záběry měli jen policisté a nikoli neoprávněné osoby, aniž by tím byla dotčena možnost legitimního uplatnění práva subjektu údajů na přístup k údajům na základě žádosti učiněné v průběhu krátkého období uchovávání záznamu.

b) K prevenci událostí uvedených v článku 17 směrnice je třeba přijmout vhodná bezpečnostní opatření, včetně zveřejnění informací, jež mohou napomoci ochraně práv subjektu údajů, třetích osob nebo samotného správce údajů a také s ohledem na prevenci manipulace, změny či zničení údajů a souvisejících důkazů.

c) Zásadní význam má také kvalita pořízených záběrů, zejména pokud je opakovaně používáno totéž záznamové médium, což s sebou nese riziko neúplného smazání dřívějšího záznamu.

d) Konečně, je nezbytně nutné, aby provozovatelé, kteří se přímo podílejí na kamerovém sledování, prošli odpovídajícím školením a byli poučeni o opatřeních, jež je třeba přijmout k úplnému splnění relevantní požadavků. Za vhodné opatření lze také považovat školení správců a provozovatelů v souvislosti s relevantními riziky a mechanismy správného určení zobrazovaných osob.

H) Práva subjektů údajů

Zvláštní rysy shromážděných osobních údajů nevylučují uplatnění práv subjektů údajů uvedených v článcích 13 a 14 směrnice, zejména s ohledem na právo podat námitku proti zpracování. Směrnice 95/46/46 totiž umožňuje subjektu údajů kdykoli vznést námitku proti zpracování údajů, které se jej týkají,²⁶⁾ na základě přesvědčivých legitimních důvodů souvisejících s jeho situací.

Právo subjektu údajů na opominutí, a obvykle krátká doba uchovávání záznamů, omezují rozsah aplikace práva subjektu údajů na přístup k osobním údajům, které umožňují jeho identifikaci; toto právo musí být zaručeno zejména v případě podání podrobné žádosti, aby bylo možno příslušné záběry snadno nalézt. Přihlédnout je třeba také k nutnosti dočasného zaručení práv třetích osob.

Jakákoli omezení vyplývající z nesnadnosti získání příslušných záběrů, pokud námaha s tím spojená zjevně neodpovídá danému účelu s ohledem na vynaložené prostředky a zdroje z důvodu krátké doby uchovávání záběrů, je třeba výslovně stanovit v primární legislativě (viz článek 13 odst. 1 směrnice) s náležitým ohledem na právo subjektu údajů bránit se v případě některých událostí, jež nastanou v průběhu dotyčného období.

I) Další záruky související s konkrétními zpracovatelskými operacemi

Je třeba zakázat provádění kamerového dohledu výlučně z důvodu rasového původu zobrazovaných osob, jejich náboženského nebo politického přesvědčení, jejich členství v odborech či sexuálního života (článek 8 směrnice).

Aniž by uvedla vyčerpávající výčet všech rozmanitých aplikací kamerového sledování, chce Pracovní skupina zdůraznit nutnost větší pozornosti, zásadně v rámci případné předchozí kontroly zpracovatelských operací uvedených v článku 20 směrnice, některým případům pořízování záběrů identifikovaných nebo identifikovatelných osob, neboť takové případy je třeba posuzovat samostatně.

Jde zejména o následující případy vycházející ze zkušeností a/nebo již probíhajících testů:

a) trvalé propojení kamerových systémů provozovaných různými správci údajů,

b) možné spojení záběrů a biometrických údajů, jako např. otisků prstů (např. při vstupu do bank),

c) používání hlasových identifikačních systémů,

d) provozování systémů indexace pořízených záběrů a/nebo systémů jejich simultánního automatického vyhledávání, zejména pomocí identifikačních údajů, v souladu se zásadou přiměřenosti a na základě konkrétních ustanovení,

e) používání systémů rozpoznávání obličeje, které se neomezují na identifikaci maskování procházejících osob, jako např. falešné vousy a kníry, avšak vycházejí z vyhledávání podezřelých osob, např. na základě schopnosti systému automaticky identifikovat určité osoby na základě vzorů a/nebo standardních identifikačních souborů, které vyplývají z některých vnějších rysů (např. barva kůže, očí, vystouplé lícní kosti apod.) nebo na základě předem definovaného abnormálního chování (náhlé pohyby, opakované přecházení i v určitých intervalech, způsob parkování vozidla apod.). V této souvislosti je vhodný lidský zásah, ostatně i s ohledem na možnost omylu v těchto případech, jak je uvedeno v bodu f),

f) možnost automatického sledování tras a stop a/nebo rekonstrukce či předpovědi chování určité osoby,

g) přijímání automatických rozhodnutí na základě profilu určité osoby nebo na základě inteligentní analýzy a intervenčních systémů, které nesouvisejí s běžnými poplašnými signály jako je vstup do určitého místa bez požadované identifikace nebo požární poplach.

8. KAMEROVÉ SLEDOVÁNÍ V RÁMCI PRACOVNÍHO POMĚRU

Ve svém *Stanovisku č. 8/2001 ke zpracování osobních údajů v rámci pracovního poměru*, které bylo přijato dne 13. září 2001, a ve svém *Pracovním dokumentu o sledování elektronické komunikace na pracovišti*, který byl přijat dne 29. května 2002²⁷⁾, tato Pracovní skupina již upozornila z obecnějšího hlediska na několik zásad zaměřených na ochranu práv, svobod a důstojnosti subjektů údajů v rámci pracovního poměru.

Kromě úvah popsaných ve výše uvedených dokumentech, pokud se skutečně týkají kamerového sledování, je na místě upozornit, že kamerové systémy zaměřené přímo na kontrolu kvality a objemu pracovní činnosti ze vzdáleného místa, jež tedy zahrnují i zpracování osobních údajů v tomto rámci, nejsou zpravidla přípustné.

Jinak je tomu v případě kamerových systémů, které slouží, na základě odpovídajících bezpečnostních opatření, ke splnění požadavků na výrobu a/nebo bezpečnost při práci a zahrnují mj., i když nepřímou, také vzdálené monitorování.²⁸⁾

Zkušenosti z praxe navíc ukazují, že sledování by neměly být prostory, které jsou buď vyhrazeny pro soukromé účely zaměstnanců nebo nejsou určeny k plnění pracovních povinností jako např. toalety, sprchy, šatny a oblasti určené k odpočinku; že záběry pořízené výlučně na ochranu majetku a/nebo k odhalení, prevenci a kontrole závažné trestné činnosti by neměly být používány ke stíhání zaměstnanců pro méně významné disciplinární prohřešky; a že by zaměstnanci měli mít vždy možnost uplatňovat své argumenty na základě obsahu pořízených záběrů.

Informace musí být poskytovány zaměstnancům a všem osobám, které působí na pracovišti. Tyto informace by měly zahrnovat určení totožnosti správce a účel dohledu a jiné údaje nezbytné k zaručení spravedlivého zpracování s ohledem na subjekt údajů, například informace o tom, v jakých případech bude záběry zkoumat management společnosti, o době uchovávání záznamu a o případech, kdy budou záběry poskytnuty orgánům činným v trestním řízení. Poskytnutí informací s pomocí symbolů nelze v rámci pracovního poměru považovat za postačující.

9. ZÁVĚR

Pracovní skupina vypracovala tento pracovní dokument za účelem jednotné aplikace národních opatření přijímaných podle směrnice 95/46/ES v oblasti kamerového sledování.

V tomto rámci je také nezbytně nutné, aby členské státy vydaly pravidla zaměřená na činnosti výrobců, poskytovatelů služeb a distributorů, a také výzkumných pracovníků, s ohledem na rozvoj technologií, softwaru a technických přístrojů tak, aby odpovídaly zásadám uvedeným v tomto dokumentu.

V Bruselu, dne 11. února 2004

Za
předseda
Stefano RODOTÀ

Pracovní

skupinu

1) Úřední věstník č. L 281 z 23.11.1995, str. 31, k dispozici na: http://europa.eu.int/comm/internal_market/en/dataprot/index.htm

2) WP 48, přijato dne 13. září 2001, k dispozici na: http://europa.eu.int/comm/internal_market/en/dataprot/wpdocs/index.htm

*) Poznámka: V češtině je text Stanoviska č. 8/2001 zpracován v Doporučení Rady Evropy č. R(89)2, které je k dispozici ve Věstníku Úřadu v částce 26 z roku 2003, nebo na příslušné stránce webu Úřadu.

3) Různé systémy kamerového sledování jsou instalovány:

a) uvnitř nebo v blízkosti veřejných a/nebo veřejně dostupných budov, jako jsou muzea, modlitebny, památníky a v jejich blízkosti, s cílem předejít trestným činům a/nebo drobnějším formám vandalismu,

b) na stadionech a ve sportovních objektech, zejména v souvislosti s konkrétními akcemi,

c) v sektoru dopravy a v souvislosti se silniční dopravou, s cílem sledovat provoz na silnicích a dálnicích, nebo případně s cílem odhalit případy překročení povolené rychlosti a/nebo porušení dopravních předpisů v centrech měst, či ke kontrole podzemních prostor metra, sledování benzínových čerpacích stanic a vnitřních prostor vozů taxi,

d) s cílem předcházet protiprávnímu jednání v okolí škol a také obtěžování nezletilých a/nebo takové jednání odhalit,

e) v zdravotnických zařízeních v průběhu operací a/nebo s cílem např. poskytovat vzdálenou péči nebo monitorovat pacienty na jednotkách intenzivní péče a/nebo v prostorách, kde jsou hospitalizováni vážně nemocní pacienti a/nebo pacienti v karanténě,

f) na letištích, trajektech a v blízkosti hraničních oblastí, s cílem sledovat pašování a usnadnit pátrání po nezletilých a jiných pohřešovaných osobách,

g) soukromými detektivy,

h) v supermarketech a obchodech a v jejich blízkosti, zejména v případě prodeje luxusního zboží, s cílem zajistit důkazy v případě spáchání trestného činu a také za účelem prodeje zboží a/nebo získání profilu zákazníků,

i) v soukromých bytech a jejich sousedství z bezpečnostních důvodů a s cílem zajistit důkazy v případě spáchání trestného činu,

j) k novinářským a reklamním činnostem, které se uskutečňují on-line, prostřednictvím webových kamer nebo on-line kamer používaných k propagaci turistiky a reklamním účelům, mj. například v pobřežních hotelech a tančírnách; dochází zde k natáčení zákazníků a návštěvníků v pravidelných intervalech, a to bez jakéhokoli upozornění.

4) Obecnějšími otázkami souvisejícími s aplikací směrnice 95/46/ES na biometrická data se bude Pracovní skupina zabývat ve zvláštním dokumentu.

5) Viz rozhodnutí portugalského Ústavního soudu č. 255/2002. Soud rozhodl, že „používání elektronických sledovacích přístrojů a monitorování občanů soukromými bezpečnostními orgány omezuje právo na ochranu soukromého života stanovené v článku 26 Ústavy“.

6) Příkladně v jedné zemi (Belgie – případ Gaia) vedlo porušení předpisů na ochranu údajů při pořizování obrazových záběrů k odmítnutí přípustných důkazů soudem.

7) Viz výroční zprávy francouzské Commission Nationale de l'Informatique et des Libertés.

8) Ve Švédsku se pro běžné kamerové sledování vyžaduje v zásadě povolení okresního správního výboru; existuje však řada výjimek, např. s ohledem na sledování pošt, bankovních poboček a obchodů. Tajné kamerové sledování musí povolit soud. Proti rozhodnutí okresního správního výboru podle zákona o běžném kamerovém sledování se lze odvolat k Soudnímu kancléři z důvodu ochrany veřejných zájmů. Pořizování videozáznamů s použitím digitálních kamer se považuje za zpracování osobních údajů ve smyslu švédského zákona o ochraně osobních údajů a podléhá proto dohledu ze strany Úřadu pro ochranu osobních údajů. Vyšetřovací komise v současné době analyzuje používání kamerového

sledování z hlediska prevence trestné činnosti. Komise mj. hodnotí zákon o běžném kamerovém sledování z hlediska případné potřeby jeho novelizace. Vyšetřovací komise také analyzuje působnost švédského zákona o ochraně osobních údajů s ohledem na kamerové sledování a případnou nutnost přijetí zvláštních předpisů upravujících zpracování osobních údajů v souvislosti s kamerovým sledováním.

9) Viz bod č. 16 preambule.

10) Na tomto místě lze uvést zásady stanovené Evropským soudem pro lidská práva v případě Rotaru v. Rumunsko, který byl řešen dne 4. května 2000. Viz výše.

11) Např. oběžník vydaný ve Francii dne 22. 10. 1996 s ohledem na izolovaná místa a obchody, které jsou otevřeny pozdě večer.

12) Významné riziko s sebou přinášejí například činnosti některých obcí v Itálii, které monitorují kamerovými systémy veřejná místa, kde se v noci vyskytují prostitutky. Řada obcí v minulosti uvedla, že mají - což je sporné - pravomoc v oblasti prevence tohoto jevu, zatímco jiné obce vydaly nařízení, jimiž pouze zakázaly klientům prostitutek parkovat a/nebo projíždět svými vozidly danými oblastmi a hrozily v případě neuposlechnutí zasláním fotografií na jejich domácí adresu. Italský úřad vydal v tomto směru rozhodnutí, jež mělo za cíl vyjasnit možnost stíhání pro porušení příslušných ustanovení.

13) Viz doporučení 1/97 Pracovní skupiny pro legislativu pro ochranu dat a média.

14) Webová kamera, která byla tajně nainstalována poblíž schodiště vedoucího ze stanice metra v Milánu zaznamenávala intimní partie procházejících žen za účelem, který jen zdánlivě souvisel s novinářskou činností, a tyto obrázky byly přímo vysílány na internetu. Skutečnost, že dané osoby nebylo možno identifikovat, neumožnila národnímu úřadu pro ochranu údajů v této souvislosti zasáhnout.

15) Banka a místní policejní stanice nedávno odmítly žádost zákazníka na vynětí ze záznamu pořízeného kamerou, jež sledovala bankomat; tento záznam se týkal zloděje, který po krádeži bankovní karty zákazníka tuto kartu neoprávněně použil k výběru peněz z bankomatu, a to z důvodů souvisejících údajně s ochranou „soukromí“.

16) Na základě tohoto práva se ve Francii a Belgii vyžaduje „předchozí souhlas“.

17) Podle článku 6b nového německého spolkového zákona o ochraně osobních údajů, který nabyl účinnosti dne 23. května 2001, je sledování veřejně přístupných míst pomocí optických a elektronických zařízení povoleno, pokud mj. neexistují žádné důvody se domnívat, že je třeba dát přednost zájmům subjektu údajů, které zasluhují ochranu.

18) Zvláštní pozornost je třeba věnovat reálné možnosti vyjádřit platný souhlas ve smyslu článku 2 písm. h) směrnice 95/46/ES („jakýkoli svobodný, zřejmý a vědomý projev vůle, kterým subjekt údajů dává najevo své svolení se zpracováním osobních údajů, které se ho týkají“) v případě instalace kamerového systému ve společných prostorách (bytové domy apod.).

19) Zde je možno zmínit ustanovení článku 8 portugalského zákona č. 67/98 s ohledem na údaje, které se týkají osob podezřelých z účasti na protiprávní a/nebo trestné činnosti.

20) Tím by se umožnila lepší harmonizace regulačních koncepcí a správních rozhodnutí, které se v některých případech liší např. u heren Bingo.

21) Příkladem konkrétních opatření, která je třeba přijmout s ohledem na úhel záběru, mohou být dvě ustanovení vydaná italským úřadem pro ochranu osobních údajů. Zdravotnické zařízení, které plánovalo zavedení služby, jež by umožňovala příbuzným nepřetržitě sledovat ze vzdáleného místa pacienty v komatu, v karanténě a/nebo s vážnou nemocí na jednotce intenzivní péče, bylo upozorněno na nutnost přijetí vhodných opatření, která by zabránila současnému sledování jiných pacientů. V jiném případě úřad upozornil policejní orgány, že v rámci systému odhalování případů překročení nejvyšší povolené rychlosti lze pořizovat závěry pouze státních poznávacích značek a nikoli vnitřních prostor vozidla.

22) Dánský a švédský DPA vyjádřily stanovisko, že videozáznam lze uchovávat pouze po krátkou dobu nepřesahující 30 dnů.

23) Tak tomu může být například v případě nutnosti stanovení počtu pultů, které je třeba současně obsluhovat v supermarketu v závislosti na počtu přicházejících zákazníků, nebo v případě požadavku na vybudování optimálních nákupních tras pro zákazníky supermarketů.

24) K usnadnění přístupu na pracoviště a/nebo u konkrétních dopravních prostředků, kde se vyžaduje kontrola totožnosti, mohou postačovat průkazy s fotografií, případně i na počítačovém médiu, bez použití systému rozpoznávání obličeje.

25) Tuto koncepci lze označit jako „vícevrstevný“ systém.

26) Nestanoví-li vnitrostátní právní předpisy jinak.

27) Oba dokumenty jsou k dispozici na následující internetové adrese: www.europa.eu.int/comm/internal_market/en/dataprot/wpdocs/index/htm.

28) V těchto případech je třeba kromě aspektů popsaných v tomto dokumentu přihlídnout také k nutnosti respektovat práva uvedená v kolektivních smlouvách, která někdy vycházejí z kolektivního informování zaměstnanců a/nebo jejich odborových organizací tzn. kromě informací, které mají být poskytnuty jednotlivě na základě zákonů na ochranu osobních údajů; v jiných případech je třeba získat předběžný souhlas buď zástupců zaměstnanců nebo odborových organizací s instalací dotyčných systémů, i s ohledem na dobu trvání sledování a na jiné požadavky na pořizování záběrů. V některých zemích může být nutný zásah státu v případech, kdy příslušné strany nedosáhnou dohody.